

Щиро вітаємо зі світлим Різдвом Христовим та Новим роком!

Це свято сповнює кожного християнина новими надіями та задумами, упевнює в переможній силі добра та любові. Мож нехай перша зірка Святого вечора, що сповіщає нам про народження Сина Божого, стане для кожної родини провісницею миру й християнської злагоди. Нехай добра звістка відгукнеться світлого радістю, чистотою помыслів та щирістю погуптів.

У ці тривожні часи будьмо єдиними в помыслах і ділах. Бережімо, підтримуймо суспільну злагоду й гармонію на теренах рідної України. Туртуймося у вірі в щасливе майбуття нашої Батьківщини. Молімо Господа, аби дав нам сили і насагу примножити здобуте, гідно зустріти прийдешні роки.

Щиро дякуємо всім, хто брав активну участь у роботі Центру протягом п'ятнадцяти років з часу його створення.

Чому Україні потрібна діаспора

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22 червня 1999 року № 1100) у Ніжинському державному педагогічному університеті імені Миколи Гоголя створено Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою. У згаданій постанові накреслено мету новоствореного структурного підрозділу: «для поліпшення роботи з українською діаспорою та надання їй практичної допомоги в гуманітарній сфері».

Заснування такого Центру в Ніжині не випадкове. Ніжинський виш – один із найдавніших навчальних закладів України. Він відіграв помітну роль в історії становлення й розвитку вітчизняної освіти, науки й культури. У поступові кризь віки й події незмінно виявляло себе духовне обличчя Гімназії вищих наук: вона несла в народ знання, твердо вірячи в їх гуманістичне начало і велику перетворювальну силу; вона була центром становлення духовної та історичної свідомості народу і виховання національної еліти. В різні часи переміщувалися на одні, то інші ідеали. Але залишалася непромінливою прогресивна традиція освіти, виховання й культури, неперервним був ланцюг її носіїв. Сьогодні українську культуру важко уявити без Миколи Гоголя, Євгена Гребінки, Олександра Афанасьєва-Чужбинського, Леоніда Глібова, Віктора Забіли, Аполлона Мокрицького, Володимира Резанова, Миколи Петровського, Юрія Збанацького, Євгена Гуцала – наших вихованців. Усі вони – учасники великих історичних процесів національно-визвольної боротьби, її літописці. На їхню долю випала гігантська робота – підготувати свідомість народу до переходу нації з рабського стану в стан державної незалежності.

І ще одна причина утворення такої інституції в Ніжині. Це – велика ніжинська еміграція. Так вважає доктор філологічних наук, професор, перший директор Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою Олександр Астаф'єв. На сайті університету на сторінці Центру розміщено енциклопедичний довідник «Наші земляки – визначні діячі науки й культури в зарубіжному світі», який налічує більше 40 імен.

Центр розпочав роботу з відновлення історичної правди, а саме: заповнення «ближніх плям» на карті нашої культури. Адже в незалежній Україні постала гостра потреба осмислити національне мистецтво по обидва боки кордону як неподільну цілісність. На цьому наполягла і Державна програма «Українська діаспора на період до 2000 року». Культурно-видавнична програма «Літературна діаспора», розроблена ще 1993 року товариством «Просвіта» навчального закладу разом із кафедрою української літератури, у газеті «Просвіта» вперше в Україні повернула читачам імена Петра Одарченка, Івана Кошелівця, Ольги Мак, Анатолія Калиновського, Леоніда Полтави, Марії Юркевич, Ігоря Качуровського, Федора Великохатська. Відгуки на газету і публікації з'явилися за кордоном. У Ніжин приїжджали Ігор Качуровський, Ольга Мак, Іван Кошелівець, Емма Андіївська, Яр Славутич, Омелян Коваль, Омелян Кушпета, Анатоль Лисий, Марта Бжезька. Вони взяли участь у наукових конференціях, творчих вечорах, виступили перед студентами, прочитали

спекурси, подарували бібліотеці університету книги з приватних збірок.

Ніжинські науковці працювали у варшавських і київських бібліотеках і архівах, досліджували архіви Володимира Винниченка, Івана Багряного, Василя Барки, Євгена Маланюка, Олени Теліги, Олега Ольжича, Юрія Клена, Юрія Липи. «Емігрантську» літературу ввели до циклу актуальних літературознавчих проблем. У серії «Література української діаспори» вийшли книги Ігоря Качуровського, Петра Одарченка, Яра Славутича, Дмитра Нитченка.

Кафедра української літератури, очолювана професором Олександром Ковальчуком, започаткувала «Винниченкознавчу наукову лабораторію», яку тепер разом зі студентами продовжує професор Валентина Хархун. У Ніжині видані 4 випуски «Винниченкознавчих зошитів», готується до друку п'ятий.

Після переходу професора Астаф'єва на роботу в Київський національний університет імені Тараса Шевченка наступні керівники Центру зосередили увагу на проблемах української діаспори в Росії і близькому зарубіжжі. Відбувалися обміни освітнім досвідом, і культурно-мистецькими здобутками під час наукових конференцій і гастрольних концертів творчих колективів. Міжнародну наукову конференцію «Українська діаспора: історичні пошуки, еміграційні явища, культурно-мистецькі набутки, функціонування наукових установ» організувала і провела директор Центру доцент Валентина Сидоренко. Її учасники з Австралії, Росії й Білорусі, Молдови й Грузії, Києва й Москви виробили спільну програму дій аби, за влучним виразом директора Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою національного університету «Львівська політехніка» Ірини Ключковської, створювати позитивний імідж України через діаспорні осередки в країнах їх проживання.

Центр активно підтримував наукові міжнародні семінари «Санкт-Петербург – Україна» в Російській Академії наук. Один з таких «Ніжинський Санкт-Петербург» відбувся в Гоголеву виші. Їх матеріали були видані спільно з Санкт-Петербурзьким державним політехнічним університетом, Інститутом Міжнародних освітніх програм, Інститутом літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України, Академією адвокатури України, Національним музеєм Тараса Шевченка (м. Київ), Східно-європейським слов'янським університетом (м. Ужгород) у видавничстві нашого університету.

Викладачі й студенти Гоголевого вишу працювали в Уфимській філії Московського державного гуманітарного університету імені М.О.Шолохова, яку очолював кандидат історичних наук, співголова Республіканського національно-культурного центру українців Башкортостану «Кобзар» Василь Бабенко. П'ятеро студентів за рекомендаціями національно-культурних товариств української діаспори в Росії та Казахстані вивчали українську мову та інші філологічні дисципліни в Ніжинському університеті.

Про всі ці події, про діяльність українських громад закордоння широко інформують, починаючи з 2001 року, газета Центру «Український дім», яка виходить періодичністю

один раз на два місяці. Для вчителів України й діаспори Центр також видає двічі на рік науково-популярний журнал «Наш український дім», який анонсує «Кур'єр Кривбасу». Названі видання в електронному й паперовому вигляді отримують українські громади в 50 країнах. Вони відчувають духовний зв'язок з етнічною батьківщиною і намагаються не асимілюватися в іншому мовному і суспільному просторі. Їм болять сьогоднішні події в Україні.

Газетні сторінки рясніють повідомленнями про сотні акцій у цілому світі, які організовували українські громади за кордоном. Телевізійні канали повідомляли нас про пікети, Євромайдани, протестні заходи на всіх континентах планети. Кожна подія на Майдані відлунувала в містах і містечках Європи, Америки, Австралії... Українці у світі, а їх 20 млн. (офіційний сайт Світового Конгресу Українців) були і є нашим голосом у десятках країн світу. Написано і пишуться сотні звернень і петицій до парламентів, урядів у країнах проживання. Зібрано й передано великі суми на підтримку Майдану, а сьогодні – на підтримку українського війська, надіслано сотні тонн матеріальної допомоги. Президент Світового Конгресу Українців (СКУ) Євген Чолій лише за останній період часу провів ряд зустрічей з високопосадовцями різних країн світу на підтримку України. Вражають також своїм розмахом акції українських громад у Польщі, Великій Британії, Німеччині, Австрії, Іспанії, Португалії, Італії, Австралії. Українці навіть у країнах з невеликими громадами здивували своєю активністю. Зазвучав їх голос у Голландії, Данії, Ірландії та ін.

Лише найчисельніша українська діаспора мовчить. Це українці Російської Федерації, які за переписом 2010 нараховують 1 млн 927, що становить 1,35% від загальної кількості населення і займають третє місце після росіян і татар.

Чому мовчать українці Росії, – запитує Ірина Ключковська у газеті «День» і відповідає вагомими аргументами. Сьогодні Україна є свідком трагічних подій на своїй власній території, коли російські окупанти не лише захоплюють адміністративні приміщення, збурюють населення, намагаючись розчленувати країну, зруйнувати її незалежність, але й вдаються до тортури і фізичного знищення активістів, журналістів, наших громадян. Катування і жорстоке вбивство депутата міської ради у Горлівці буквально сколихнуло наше суспільство. Такі методи, спрямовані на залякування і паралізацію здорових національних сил, добре відомі нашим землякам – українцям Росії. Адже впродовж останніх десятиліть вони були свідками нерозкритих і непокараних злочинів – вбивств громадян Росії – діячів українського руху. У листопаді 2002 року по звірячому вбили на порозі власного будинку **Володимира Побурінного**, бізнесмена і заступника голови Товариства культури «Мрія» (м.Іваново), у квітні 2004 у Владивостоці – лікар **Анатолія Криля** – керівника українського хору «Горлиця», у грудні 2006 року в Тулі **Володимира Сенишина** – голову Тульської організації українців «Батьківська стріха» та Тульського відділення Об'єднання українців Росії. Перед цим, улітку того ж року, жорстоко покалічено його дружину

Наталю Ковальову (Медведюк) — заступника голови громадської організації «Батьківська стріха» та Тульського відділення ОУР. Нам добре відомий цей почерк, чи не так? Пригадаймо, спочатку викрадали і катували учасників Майдану в Києві, сьогодні — на східній Україні. Василь Коломацький та Степан Паняк, відомі діячі українського руху в Росії, свого часу заявляли, що Комісія Людських і Громадських прав «в усіх наведених випадках убивств і замахів на життя українців Росії вбачає спільні риси. Злочинці не цікавилися особистими речами жертви. Їхньою метою було вбивство. Жодної справи органи міліції не розкрили, а в деяких випадках навіть не проводили слідство або швидко закривали не розслідувану справу. Всі особи, що стали об'єктами нападу, були активістами українських громадських та релігійних організацій і займалися церковними справами, бізнесом, співпрацювали з українськими ЗМІ або підтримували демократичні перетворення в Україні». Ці злочини фактично були тестами на реакцію української спільноти в Росії. Масових протестів не було, як і практично не було потужної суспільної реакції на погром у жовтні 1997 у Богоявленському соборі у м. Ногінськ Московської області, коли 100 нетверезих омонівців брутально побили парафіян Української православної Церкви Київського Патріархату, священників, членів їх родин, а на архієпископа **Адріана (Старину)** одягнули наручники, що зумовило подальшу дискримінацію УПЦ КП і фактичну заборону Української Греко-католицької Церкви. А далі ми всі були свідками ланцюгової реакції — подій, які фактично руйнували український рух у Російській Федерації. Це й нищення Бібліотеки української літератури в Москві, і ліквідація Федеральної національно-культурної автономії українців, і ліквідація єдиної всеросійської української громадської організації «Об'єднання українців Росії» (ОУР) — організацію з більш як двадцятирічною історією, біля витоків якої стояли такі легендарні постаті, як перший український космонавт Павло Попович, відомий літератор Олександр Руденко-Десняк, академік, племінник Олександра Довженка — Тарас Дудко, а також десятки інших авторитетних представників української громади Росії. Ліквідовано організацію, що мала свої представництва в усіх без винятку суб'єктах Російської Федерації. Організацію, що у своїй діяльності керувалася нормами російського законодавства й принципами міжнародного права, що стосуються прав та свобод представників етнічних меншин. Але на цьому справа не скінчилася. Як стверджує Василь Коломацький, головний редактор порталу «Кобза. Українці Росії», влада вирішила, що мало заборонити федеральні організації, треба зареєструвати підконтрольну псевдоукраїнську організацію. Що й було оперативно зроблено. 9 квітня 2012 року Міністерство юстиції вже зареєструвало нову Федеральну національно-культурну автономію «Українці Росії» (ФНКА УР) під керівництвом москвича Богдана Безпалька, людину сумнівної репутації, причетну до справи ліквідації української бібліотеки у Москві, знищення газетного фонду БУЛ та до побиття працівниць бібліотеки.

Впродовж років у РФ системно здійснювалася репресивна політика щодо української етнічної меншини на теренах Росії, спрямована на заборону самоорганізації, а також на обмеження освітніх, духовних та інших потреб українців.

Сьогодні в Російській Федерації офіційно зареєстровано 145 громадських українських організацій. Навіть побіжний аналіз їх діяльності дає підставу стверджувати, що в основному вони проводять культурні заходи. А далі — зась. Особливо у питаннях, які стосуються освіти, яка є потужним фактором збереження національної ідентичності, інтелектуально зброєю, здатною не лише впливати, але й приводити до конкретних змін. Ще 2009 року Секретаріат президента підготував порівняльну таблицю задоволення освітніх потреб росіян в Україні та українців у Росії в 2008-2009 навчальному році. Пригадаємо кілька цікавих цифр. Дошкільні навчальні заклади: в Україні з російською мовою виховання — 983 (в них дітей — 164 027), в РФ з українською мовою виховання — 0 (в них дітей — 0). Загальноосвітні навчальні заклади: в Україні з російською мовою навчання — 1 199, в РФ з українською мовою навчання — 0. Надруковано підручників за рахунок державного бюджету: в Україні російською мовою — 1 555 500 примірників (вартість 18 616 200 грн.), в РФ українською мовою — 0 примірників (вартість 0 грн.). Витрачено коштів з бюджетів усіх рівнів на утримання навчальних закладів: в Україні з російською мовою навчання — 3 195 634 300 грн., в Російській Федерації з українською мовою навчання — 0 грн. Красномовні цифри, чи не так? Про які паритетні стосунки між Україною та Росією могла йти мова, коли впродовж останнього десятиліття ми спостерігаємо повальне закриття українських шкіл у РФ. За роки роботи міністра освіти і науки РФ Андрія Фурсенка в Росії знищено створені за часів президента Бориса Єльцина українські недільні школи в Петербурзі, Воронежі, Тюменській області, Ханти-Мансійському автономному округу та в деяких інших регіонах. А в Москві на початку 2008 року під приводом відсутності необхідної документації було закрито Український освітній центр при середній школі № 124. До слова, всі типи шкіл (суботні, недільні, класи, факультативи) було створено силами українських громад і фінансувалися місцевими адміністраціями. «Подібна практика співпраці проіснувала до 2006 року, коли згідно з Федеральним законом про освіту, фінансування всіх учбових закладів було передано від муніципальних бюджетів в розпорядження адміністрацій суб'єктів Федерації, тобто областей, країв і округів. Фінансування українських недільних шкіл було припинено і керівництво українських громадських організацій, багато в чому залежне від адміністрацій своїх міст і неспроможне утримувати за свій рахунок недільні школи, змушене було припинити їхню діяльність». Окрім цього, за словами Мирослави Філіпової (Томськ), голови комісії з питань освіти ОУР «... інформаційна війна російських ЗМІ проти України значно ускладнює проблему української освіти. Були випадки, коли вже після набору в клас з вивченням української мови батьки через безупинний негатив ЗМІ про Україну забирали дітей».

Чи це не є свідченням продовження сталінської політики нищення українства, яку так уміло взяло на озброєння керівництво нинішньої Росії? Згадаймо, у грудні 1932 року закрита постановою ЦК ВКП(б) і Рада Народних Комісарів СРСР, яку особисто підписали Сталін і Молотов, відкрила фактично дорогу для припинення українзації на північному Кавказі і гласила: «Немедленно перевести ... делопроизводство советских и кооператив-

ных органов украинских районов, а также все существующие газеты и журналы с украинского языка на русский, как более понятный для кубанцев, подготовить и до осени перевести преподавание в школах на русский язык». А наступного дня кати України підписали нову директиву, що припиняла українізацію у Далекосхідному краї, Центрально-Чорноземній області Казахської АРСР. Ці та інші закриті партійно-урядові директиви були спрямовані на русифікацію 7 мільйонів російських українців, руйнування ЗМІ, культурних осередків нищення системи української освіти, української школи (лише на Кубані їх налічувалося понад сотню), яка так і не змогла повністю відродитися. Проект Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою «Українській освіті у Росії», започаткований 2009 року і спрямований на підтримку 9 (аж дев'яти!) діючих суботніх шкіл на просторі РФ провалився. Переконані, що на заваді його розвитку стало побоювання наших земляків у можливих переслідуваннях і неприємностях. Школа і церква — два стовпи, навколо яких вибудовувалося життя українських громад у світі, цілеспрямовано руйнувалися, прорубуючи шлях до тотальної асиміляції та русифікації.

Є кілька чинників, що впливають на розвиток громад за кордоном. Це політика країни походження, політичні відносини між країнами походження і країною проживання, активність українських громад. Зауважимо, що жоден із цих факторів не сприяв утвердженню українства у РФ. За 23 роки нашої незалежності влада в Україні не зробила жодного конструктивного кроку, щоб дієво підтримати український рух на території нашого східного сусіда. Хіба кілька нот протесту на безчинства щодо наших земляків. Відсутність жорсткої позиції в обстоюванні паритетних стосунків, неготовність, чи небажання стати на захист своїх земляків спричинилися до руйнування українського простору в Росії. В цьому контексті особливо цинічно є агресія з боку «старшого брата», який, прикриваючись захистом «рускоязычних», вторгається на нашу землю.

Чи думають громадяни України, які сьогодні виходять на вулиці міст нашої країни з антиукраїнськими лозунгами із піною на вустах кричать «Расія, Расія», куди вони йдуть, до якої країни тягнуть східні і південні регіони? Для тих, хто хоче до Росії, є прекрасний альтернативний вихід. Можна скористатися Державною програмою з надання сприяння добровільному переселенню в Російську Федерацію співвітчизників, які проживають за кордоном, яка була затверджена Указом Президента РФ від 22.06.2006 р. Цього року уряд Росії узгодив перелік територій для пріоритетного розселення. До списку регіонів увійшли: Амурська, Іркутська, Магаданська, Сахалінська області, а також Бурятія, Забайкальський, Камчатський, Приморський і Хабаровський краї. Обіцяють також допомогти з житлом і працевлаштуванням в Ярославській і Самарській областях, а також у Республіці Хакасія. Гостинно просять.

Погоджуємося з висновками наших колег зі Львова.

Чи усвідомлюють ті, хто вигукує сепаратистські гасла в Україні, що їм, як і мільйонам наших українців Росії, доведеться замовкнути і забути про свої права людини й громадянина, ставши частиною російського соціуму?

«СЛАВА УКРАЇНІ!»

... в Америці

У США започаткували проект Buy Ukrainian. Його мета – заохотити українців у США та американців загалом купувати саме українську продукцію. Про це VIDIA повідомив ініціатор проекту Олександр Ремез. – Підтримувати українську економіку таким способом є не менш важливим, ніж допомога армії. Ціль проекту – щоб українські товари продавалися в усіх американських торгових мережах.

Buy Ukrainian пропонує українські їжу, одяг та книги й інші товари із безкоштовною доставкою по всій території США. А з 1 лютого планують розпочати доставку по всьому світу. Наразі в асортименті – товари від понад 70 виробників.

У проект й додаткова благодійна мета: частину зароблених коштів планують витратити на допомогу українській армії.

З 20 по 23 грудня Buy Ukrainian зробив презентацію поблизу української церкви Святого Миколая в Пасейку, Нью-Джерсі. Українські товари пропонували за зниженою ціною. Після Пасейка Buy Ukrainian поїхав до Нью-Йорка, Філадельфії й Вашингтона.

Ініціатори проекту заохочують до співпраці українських виробників.

Нью-Йорк, що з-поміж інших американських міст має найбільшу, майже півмільйонну, українську громаду – також допомагає українським солдатам із зони АТО. Війна і підтримка української армії це те, про що українці Нью-Йорка говорять скрізь: на кухнях, у ресторанах, на акціях і навіть у суботніх школах. Скрутна ситуація на етнічній батьківщині спонукає їх і до конкретних дій. Про це йдеться в матеріалі «Голосу Америки».

Щонеділі українці Нью-Йорка приїжджають до храму Святого Юра на Мангетені. Віряни моляться за мир в Україні. При вході до церкви стоїть скринька з листами для бійців на фронті. Незалежно від того хто і коли переїхав до США – парафіян об'єднує віра і можливість поговорити з кимось рідним про Батьківщину.

– Наша громада і наші учні Академії св. Юра також підтримують вояків, які борються за волю України. Збирають гроші, щоби їм все доставляли, щоби вони мали й одягу, і їжу, і бронжилети, – каже священник Петро Шишка.

У церкві – американський і український прапори. Жовто-блакитний – перев'язаний чорною траурною стрічкою. На найпочеснішому місці храму – вівтарі – світліни загблих із Небесної сотні. Крім молитов про власне життя, тут моляться і за солдатів, що віддали його за Україну, і за тих, хто нині її боронить.

Українці Нью-Йорка через війну згуртувались, як ніколи до того. Вони ж є свого роду «послами» України, які роз'яснюють американцям, що діється вдома. Так, шеф-повар ресторану «Веселка» – Олеся Лью – американка українського походження, батьки якої приїхали в США після Другої світової війни. Вона, як особисто, так і через різноманітні акції, підтримує українських бійців і обурюється млявою допомогою Заходу. Пані Олеся переконує: навіть працівники із інших країн, що на

її кухні стоять пліч-о-пліч з українцями – давно перейняли подіями в далекій Україні.

Власник «Веселки» Том Бірчард зізнається, що попри те, що його заклад є типовим нью-йоркським багатолюдним рестораном, де, за бажанням, можна придбати гамбургер, найбільші прибутки приносять українські борщі і вареники. Саме сюди приходять, аби загубитися, американські кінозірки.

Син Тома – Джейсон, що також є співвласником ресторану, визнає: увага американських відвідувачів до України зменшується, як тільки преса перестає писати про українські реалії. Американцеві Джейсону це болить. Його дід, що заснував «Веселку», був родом із Болехова. Тож заклад неодноразово підтримував акції зі збору медпрепаратів для Євромайдану, а нині й для бійців АТО.

Український танцювальний ансамбль «Громолиця» взяв участь в американському параді на честь Дня Подяки, який відбувся в центрі Чикаго, повідомляє VIDIA.

На очах у мільйонної публіки у прямому ефірі американського телебачення молоді танцюристи знову нагадали своїм танцем американській спільноті про Україну.

Українці, незважаючи на мороз, показали красу знаного у світі гопака. Проте, не лише танцем вони підтримують Україну. За словами керівника ансамблю «Громолиця» Роксани Пилипчак, її вихованці старанно допомагають українським військовим: на зібрані кошти придбали теплий одяг та броньований автомобіль для одного з українських батальйонів на сході.

www.vidia.org

... в Естонії

Доброчинний концерт «Естонія на підтримку України», організований у співпраці з Національною оперою України, відбувся в Таллінні. Кошти збирали на купівлю нового фірмового фортепіано «Естонія» для постраждалої від воєнних дій школи мистецтв міста Слов'янськ. До закінчення концерту вже

була зібрана сума 26 724 євро. Загальна ж вартість проекту становила близько 35 000 євро, тому театр залишався відкритим для подальшої пожертви на спеціальний рахунок.

У переповненій залі театру «Естонія» панувала чудова атмосфера. Глядачі дуже тепло сприйняли коротке вітання міністра культури Естонії Урве Тійдус, що завершилось словами «Слава Україні!», та головного організатора заходу, директора театру Айвара Мьяе. У грандіозному концерті взяли участь хорові колективи «Естонії», солісти опери та балету Альона Шкатула, Максим Чухарьов, Павло Балакін, а також провідні солісти національної опери України Ангеліна Швачка, Юлія Гревцова, Ольга Зайцева, Андрій Романенко, Юлія Кулик, Олександр Стоянов, піаністка Катерина Дядюра, диригенти Юрі Алпертен та Микола Дядюра, постановник концерту Март Мікк.

До учасників дійства звернувся випускник Донецької консерваторії, а нині соліст естонської опери й учень Маті Пальма бас Павло Балакін. Він розповів про свій шлях до Естонії, про задум концерту, який вони здійснили разом із керівництвом театру, і щиро подякував усім присутнім і артистам за таку благодійну акцію. Особливо тепло прозвучали слова-звернення до глядачів та артистів виконуючої обов'язки директора школи мистецтв Слов'янська Олени Сизонової, яка не просто подякувала всім за підтримку, а запевнила, що така мистецька акція дає крила для розвитку музичної культури одного з регіонів Донеччини.

Під час концерту глядачі переглянули короткі фрагменти документальних фільмів про події Майдану та битви українських захисників у східному регіоні, почули слова подяки воїнів естонському народу за його значну матеріальну й моральну підтримку. Україна переможе! В цьому немає сумнівів, бо з нами правда! Слава Україні! Elagu Eesti!

Любов ЛАУР

200 євро зібрано під час благодійного концерту в Талліннському концертному залі НОРДЕА на закупівлю медикаментів постраждалим від воєнних дій на території України. В ньому взяли участь відомі естонські виконавці: Іво Лінна, Біргіт Ійгемеель, Тиніс Мягі та інші, які щиро висловлювали свою братерську підтримку та співчуття українському народу.

Від Асоціації українських організацій в Естонії й товариства «Просвіта» виступив також змішаний хор «Україна», який виконав дві пісні естонською та українською мовами. Вони – про любов до рідної землі та віру у розв'язання політичних і воєнних конфліктів. Організували концерт засновники громадської організації «Вільна Україна».

Володимир ЯЦЕНКО

... у Грузії

У рамках прес-туру, організованого судноплавною компанією «Укрферрі» на теплоході «Грейфсвальд», який зробив перший регулярний рейс по залізнично-автомобільно-поромній лінії Іллічівськ-Констанца-Батумі, одеські журналісти відвідали Батумський «Будинок дружби», що включає в себе 10 національних діаспор, у тому числі й українську.

Привітна господарка – директор Наталя Мірошниченко, яка Указом президента Грузії 2012 року була нагороджена Орденом Честі за зміцнення дружби між українським і грузинським народами, зустріла одеську делегацію хлібом і сіллю.

Радувала око українська національна символіка й виставка робіт «Світ очима дітей», яка була відкрита до дня міста Батумі. Роботи стверджували дружбу українського й грузинського народів. Діти малюють світ без кордонів. У їхньому розумінні національність не має значення, головне – взаєморозуміння, в якому живуть і трудяться працівники цього будинку.

– У Батумі проживає більше 1500 українців. Ми працюємо з 2005 року на благодійному громадському рівні. У нас відбувається багато спільних заходів з усіма діаспорами, які живуть у Батумі, але найчастіше вони проводяться в діалозі двох братніх культур українського й грузинського народів. Нас активно підтримує Ламзіра Болквадзе – начальник відділу освіти й культури мерії м. Батумі й Натія Сургуладзе – директор центру культури мерії міста Батумі, – розповіла пані Мірошниченко.

Менеджер «Будинку дружби» Медея Мікеладзе відзначила, що від дня відкриття цей заклад отримує допомогу від мерії міста Ба-

тумі в особі мера Георгія Єрмакова (оплачуються комунальні послуги); при українській діаспорі працює недільна українська культурно-освітня школа імені Івана Котляревського, в якій діти вивчають історію, традиції рідного народу й українську мову. Багато українців приїхали в Грузію під час Голодомору, залишившись тут надовго...

– Українці, що живуть тут, підтримують український народ і вболівають за етнічну батьківщину. Ми вдячні вам за візит і розраховуємо на співробітництво й довгу дружбу, – підкреслила Наталя Мірошниченко.

Ларуса ВАЛЕВСЬКА

... у Польщі

«Український молодіжний ярмарок», який відбувався 14–15 листопада у Гданську, традиційно розпочався у п'ятницю зустріччю з українським театром. Наступного дня, під час головного концерту на «ярмарковій» сцені, виступили українські гурти з Польщі та України. Під час заходу охочі могли підтримати фінансово відбудову Народного дому в Перемишлі, а також волонтери збирали кошти на підтримку потерпілих в Україні.

Несподіванкою першого дня заходу стала прем'єра нового музичного спектаклю гданського театру «Навпаки», що базувався на творах Тараса Шевченка. «Для деяких членів театру, які є аматорами, був це перший сольний виступ. Я сама хотіла, щоб у цій виставі взяли участь якомога більше дівчат. Завжди говориться про героїв України, а серед них було і є багато жінок», – висловила свою думку режисер театральної трупи Оксана Терепенко.

Сценографія була досить нетипова – з шинами і символами поп-культури. «Ніхто не подумав би, що шина стане знаком протистояння українців. Майдан уже розійшовся, а шини записалися в історію України, як символ людей, котрі загинули чи постраждали на Майдані, а також гинуть тепер у зоні АТО. Ніхто з них не народився героєм, вони просто ними стали. І цією виставою я перевіряю глядача, наскільки він відчуває цю проблему

українського патріотизму», – продовжує пані Оксана... Вистава «Світ за очі» була вже шостою театральною постановкою гданської театральної трупи, яка діє два з половиною роки.

Крім гданського театру на сцені першого дня виступили діти з пункту навчання української мови, а за ними – перемиський колектив «Безіменні», який заохочував приєднуватися до акції відбудови Народного дому в Перемишлі, та львівський гурт «Один в каное». Другого дня, під час головного концерту, можна було почути гданський колектив «Сова», ольштинський «Верес», гурт «Кривода» з Перемишля, гдансько-вrocławський музичний проект «Сооббаба», а зіркою стали «Воплі Відоплясова».

«Український молодіжний ярмарок» відвідали поранені українські військові, які зараз проходять реабілітацію в Осесу Поморського воєводства, а всі присутні хвилиною мовчання вшанували жертв Майдану і загиблих у зоні АТО. Сам цей молодіжний захід, який відбувся вже 38 раз, є не лише подією, а й простором, що народжує майбутніх діячів Союзу української незалежної молоді та місцевих структур Об'єднання українців Польщі.

Павло ЛОЗА

... у Греції

«В українській та грецькій історії місто Ніжин посідає особливе місце. В буремному XVIII столітті на теренах України воно стало колицкою потужного руху сприяння національно-визвольній боротьбі греків проти османських поневолювачів. Брати Зосимади, патріоти Еллади й України – це вічний приклад любові до Батьківщини, святої жертвності і відповідальності за долю народу.

Греки України пишаються вашим внеском у скарбницю надбань еллінської спільноти нашої держави. Наукові дослідження і високопрофесійні видання, конференції і постійні зв'язки з історичною Вітчизною – цим будуть пишатися і ваші нащадки!»

Ці слова-вітання від греків українського Харкова прозвучали на святі з нагоди 15-річчя створення Ніжинського міського товариства греків імені братів Зосима. Свої набутки, а це збірники «Греки в Ніжині», матеріали наукових конференцій, вони представили на виставці. Нашадки ніжинських греків беруть активну участь у національних святах, фестивалях, конференціях, програмах Федерації грецьких товариств України.

Присутні з цікавістю переглянули фільм про діяльність грецького товариства Ніжина. А учасники ансамблю «Спартанці» гімназії № 3 показали античну міні-виставу. Представники міської адміністрації привітали та вручили грамоти почесній Голові грецького товариства Ларисі Приплавко-Мілосовій.

«Не забувай свою стежину, якою вийшов ти у світ...», – зворушливо лунали слова пісні, яку майстерно виконали учасники зразкового хору «Сяйво» Ніжинської дитячої музичної школи, під керівництвом заслуженого працівника культури України Сергія Голуба. «Дякуємо за те, що ви є і своєю діяльністю збагачуєте й нашу культуру», – звертаючись до греків, зазначив він. Ми стоячи слухали «Отче наш» грецькою мовою й подумки молилися за Грецію й Україну.

Олена ІВАНЦЬКА

Під час концерту в Естонії

Мала Батьківщина Сергія Зозулі

Покоління українців, які народилися й зростали до проголошення незалежності, комуністична влада намагалася переконати в тому, що їхня батьківщина починалася з Москви, або ж, принаймні, Києва – «колиски городов руських». А для Сергія Зозулі центр Всесвіту був і залишається в рідному провінційному Ніжині, де нашарування віків створили неповторну ноосферу.

Він народився наприкінці ХХ століття, і тому саме цей період приваблює його як випускника історичного факультету Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, а тепер – старшого наукового співробітника відділу історичного пам'яткознавства Центру пам'яткознавства НАН України й Українського товариства охорони пам'яток історії та культури. Саме під грифом цієї наукової установи видав Сергій свою першу монографію «**Ніжин модерної доби. Студії з історіографії, пам'яткознавства, персоналістики**».

Автору пощастило: він почав свої наукові дослідження впродовж двох останніх десятиліть, коли одним із завдань української історіографії було заповнення «білих плям» української історії та конструювання власної ідентичності у світовій історичній науці. «Стереотипні уявлення про Ніжин найчастіше пов'язані з місцем проведення Чорної ради 1663 року, локалізацію Ніжинської вищої школи, де вчився М.В.Гоголь, осередком грецької торгівель-

ної факторії та ніжинськими огірками, – пише в передмові кандидат історичних наук Андрій Острячко. – Наразі книга С.Ю. Зозулі – це спроба подолати дещо однобічне уявлення й представити читачській громадськості Ніжин як потужний науковий осередок 20-х – початку 30-х років ХХ ст., привернути увагу до культурної спадщини міста, представити «ніжинський слід» у біографіях відомих учених і громадських діячів».

У першому розділі книги Сергій Зозуля головну увагу зосередив на діяльності науково-дослідної кафедри культури й мови Ніжинської вищої школи, яка діяла з 1921-го по 1930-й рік і успадкувала й розвинула ще дореволюційну традицію студіювання місцевої історії від попереднього покоління істориків. Адміністративно вона підпорядковувалася Науковому комітетові Укголовпрофосу НКО УСРР, але вважалася структурним утворенням інституту, використовуючи його матеріально-технічну базу та кадровий потенціал і узгоджувала свою діяльність із керівництвом Ніжинського вишу. Заснована кафедра відразу ж відкрила аспірантуру і невдовзі поповнилася кількома талановитими науковцями.

Діяльність кафедри була помітною й поза інститутськими стінами. Її співробітники виступали з лекціями в робітничих клубах, військових частинах, місцевій партійній школі; керували міськими гуртками, були депутатами Ніжинської міської ради тощо. Впродовж червня-серпня 1929 року члени секції української літератури та мовознавства а також секції української та російської

історії виголосили низку доповідей і лекцій із новітньої української літератури, історії та мовознавства.

Важливою була участь співробітників кафедри в розвитку музейного руху на Ніжинщині, створенні архіву, налагодженні бібліотечної справи у стінах інституту й регіону.

Як зазначає автор монографії, існування в Ніжині науково-дослідної кафедри впродовж 1920-х років на сьогодні певним чином відображене у вітчизняній історіографії, здебільшого доби незалежності України. Але вивчення життя кафедри, її наукові зв'язки з іншими інституціями загалом і окремих співробітників зосібно, досі не були окреслені в межах окремого дослідження. І тому написане з цікавістю прочитають і небайдужі ніжинці, і магістранти та аспіранти Гоголевого вишу.

Другий розділ монографії – це дослідження пам'яткоємного середовища Ніжина. Пам'ятки архітектури та містобудування міста Сергій Зозуля розглядає як ресурс адекватного туризму. Йому болить процес руйнації, який у радянські часи на-

був масштабного цілеспрямованого геноцидного характеру. І ми бачимо це наочно в поданих фотоілюстраціях. – Витвори нової архітектури на теренах Ніжина в переважній більшості межують із потворністю, – пише він. – Вони безпосередньо пов'язані з загальним низьким рівнем освіченості, вульгаризацією естетичного смаку й правовим нігілізмом міського соціуму, зокрема серед власників і орендарів пам'яток, представників відповідних дозвільних інституцій, а нерідко й серед дипломованих спеціалістів-проектувальників. Ви рішення цих проблем убачається в розробці Генерального плану міста, прийняття загальноміських пам'ятоохоронних програм, вирішення фінансових питань збереження, реставрації, відновлення й охорони пам'яток, визначення їх статусу, розширення реєстру; створення в Ніжині державного історико-архітектурного заповідника, державному фінансуванні спеціальних програм зі збереження культурного середовища міста.

Під цим висновком підпишуться всі

культурні ніжинці. Таких зацікавить і розділ, присвячений ніжинським персоналіям. На думку автора, в історії є періоди, які неодмінно асоціюються з певними іменами, що ставали знаковими на певному просторі. Не важливо – це історія всієї держави чи невеличкого містечка. В даному випадку значимість персони або цілої родини не завжди залежить від масштабу простору їх діяльності, – більш значущими є наслідки цієї діяльності, а точніше – їх співмірність до простору. Ми й досі користуємося матеріальними й духовними набутками, які залишили нам родини Кушакевичів і Проценків, бандурист Терентій Пархоменко й історик, випускник Ніжинської вищої школи, Василь Фесенко, професор римської словесності НІФІ Іван Турцевич.

Коли у списку російських митців, які виступили проти політики Путіна щодо України я прочитала прізвище Олександра Розенбаума, зрозуміла його мотиви: петербурзький лікар і відомий бард пам'ятає про своє ніжинське коріння. Дід спі-

ВИДАННЯ

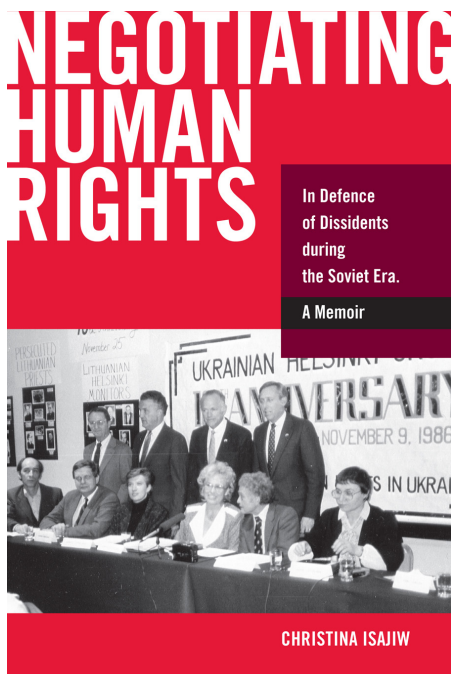
вака Шмар'я-Мовша народився 1894 року в Чернігові, а його молодший син Яків – в Ніжині наприкінці 1923 року. Більшовицькі репресії та голод 30-х років минулого століття змусили родину шукати порятунку в тодішньому Ленінграді. Сергій Зозуля детально описав цю сімейну біографію, використавши велику архівну базу і спогади нащадків ніжинських євреїв.

Безперечно, монографія є вагомим внеском у вивчення історії Північно-Дніпровського Лівобережжя. Таку мету поставив перед собою автор – керівник Північно-Східного регіонального відділення Центру пам'ятокознавства НАН України й Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Надія ОНИЩЕНКО

На фото: Сергій Зозуля; пам'ятник мореплавцю Юрію Лисянському в Ніжині

Мемуари Христини Ісаїв

редмову до цього видання написав Богдан Нагайло.

В яскравих та багатих на маловідомі факти спогадах, пані Ісаїв з власного досвіду розповідає про захист прав людини після укладення «Гельсингської угоди», висвітлюючи події цього буремного періоду української історії. Розповідь розпочинається з її участі в організації «Амнесті інтернешнл» із 1973 року та продовжується описом її діяльності в Комісії прав людини при Світовому конгресі вільних українців, що намагалася боротися за свободу та дотримання прав людини в Україні за часів СРСР.

Саме в період 1970-х рр. культурне та національне життя в Україні, розбуджене «відлигою» 1960-х рр., опинилося під жорстокими репресіями та утисками з боку радянської влади. Проте, завдяки праці активістів, таких як Христина Ісаїв, паростки свободи та демократії зійшли у Східній Європі. У книжці детально зображено процес втілення в життя положень «Гельсингської угоди», подано аналіз впливу західної політичної підтримки на демократичні процеси в СРСР, та представлено унікальний образ України перед падінням комуністичної влади.

Рішення Христини Ісаїв поділитися цими спогадами було викликане усвідомленням того, що попри чималу кількість праць, написаних колишніми дисидентами та «в'язнями совісті», бракує праць, ство-

рених тими, хто підтримував цих борців з комуністичним тоталітаризмом, перебуваючи у лавах неурядових громадських організацій. Її книжку можна вважати документальним свідченням про революційні зміни, які відбулися у світі внаслідок запровадження в дію положень «Гельсингської угоди», та про відданість членів неурядових організацій справі боротьби за демократію і права людини в колишньому СРСР. Водночас, «У боротьбі за права людини...» є свідченням пошани та визнання з боку Христини Ісаїв, яке вона адресує всім своїм колегам, що разом з нею боролися за права людини, демократію та збереження національної ідентичності у всьому світі.

Христина Ісаїв є колишньою директоркою Комісії прав людини при Світовому конгресі вільних українців, який зараз називається «Світовий Конгрес Українців». Упродовж понад 25 років вона відстоювала права людини та захищала дисидентів у колишньому СРСР.

Книжку можна придбати у Видавництві КІУСу за \$34.95 (паперова обкладинка та компакт-диск). Поза межами Канади всі ціни подаються у доларах США. Ви можете замовити книжки через сайт видавництва www.ciuspress.com

Марко СТЕХ

На фото: Обкладинка книжки Христини Ісаїв

Видавництво КІУСу випустило книжку Христини Ісаїв «У боротьбі за права людини: спогади про захист дисидентів за радянських часів», у якій від першої особи, безпосередньої учасниці тих подій, розповідається про діяльність західних неурядових організацій та спроби їхніх активістів надати допомогу українським дисидентам і громадським діячам у СРСР у 1970-х–1980-х роках. Пе-

ХРЕСТ УКРАЇНСЬКОГО ІНТЕЛІГЕНТА

Першого грудня 2014 року на 86-ому році життя помер відомий український письменник, філософ, президент Українського ПЕН-клубу, політ'язень радянського режиму, головний редактор газети «Наша віра» Євген Олександрович Сверстюк.

Цієї весни він презентував у нашому університеті свій останній твір «Гоголь та українська ніч». А вперше побував у Ніжині 12 грудня 2007 року, щоб взяти участь у наукових читаннях, організованих Інститутом літератури імені Т.Г.Шевченка НАН України, Центром гуманітарної співпраці з українською діаспорою та кафедрою української літератури НДУ імені Миколи Гоголя і присвячених 100-річчю з дня народження випускника Гоголевого вишу нашого земляка Івана Кошелівця. В'язень сумління розповідав про тернисту хресну дорогу українських інтелігентів, які всім своїм життям відстоювали українську незалежність.

Тверда переконаність цього чоловіка в поєднанні з правдивою скромністю вражали більше, ніж те, що я прочитала про нього раніше. Про наболіле нам обом ми говорили перед камерою Ніжинського телебачення в коридорі старого корпусу. Мені пощастило ще раз спілкуватися з паном Сверстюком під час П'ятого всевітнього форуму українців у Києві, але те перше інтерв'ю залишилося пам'ятним, бо воно було повчальним.

– Для мого покоління Ваша доля – це орієнтир для того, як треба прожити життя з чистим сумлінням. Але ж це нелегко, і не кожен так може... Чи все ж таки кожен?

– запитала я в Євгена Олександровича.

– Це нелегко і легко. Десь в Довженка я прочитав: «В час великого болю і великої загрози єдине, що тримає мене – це чисте сумління». Якщо ж говорити про силу, то силу людині дає обов'язок. У Лесі Українки є: «Що дасть нам силу? – і відповідь – Хрест!» Нести хреста до кінця – в цьому обов'язок і сила...

– За чисте сумління Ви заплатили дванадцятьма роками таборів і заслань...

– То, звичайно, нелегко. Якби це було

віконечку побачили шматочок голубого неба і відчули себе абсолютно вільною людиною, тобто такою, з якої волосок не впаде без Божої волі. Вам не треба було прикидатися і приховувати свої погляди на відміну від Ваших однодумців, які залишилися на так званій умовній волі. Я подумала тоді, що це і є справжня віра.

– Я унікав слів релігія і віра, бо це для мене є органічним. Справжній фундамент і твердь під ногами приходять до людини саме від віри. Я завдячую за це своїм батькам, які були не просто парафіянами церкви, а справді релігійними людьми.

– Прослухавши Вашу доповідь про Івана Кошелівця, мені здалося, що Вас єднає однакова твердість українського переконання...

– Звичайно, національне самоусвідомлення є нормою для людини. Любов до правди закладена в вірі. Але обов'язок говорити правду є гострим передусім для нації загроженої, яку тримали в полоні брехні. Ця правдомовність, ця відверта «правді в очі», чого б це не коштувало, є нормою для інтелігенції, яка хоче бути справжньою.

– Вас дуже уважно слухали і викладачі, і студенти. Чого б ви побажали молодим?

– Я б побажав їм бути якнайбільше поінформованими. Для цього знайомитися з історією, з українськими джерелами, з книгою книг Біблією. А вже тоді нехай вони вибирають самі. Зробити правильний вибір допоможе самоосвіта.

Надія ОНИЩЕНКО

На фото: Євген СВЕРСТЮК у старовинному Гоголівському корпусі в грудні 2007 року

просто, то нас би було багато. А нас була жменька. То тепер багато записуються в шістдесятники, а тоді бажаячих позбавити себе нормального обивательського життя, конформістів було більше, ніж нас. Якщо ж людина ставить собі вищі цілі, то вона багато чим жертвує. «Бери, що хочеш, – каже Господь, – але за все треба платити».

– У Вашій збірці публіцистики «Блудні сини України» мене вразив один епізод. Ви згадуєте, як вперше потрапили в застінки КДБ. У маленькому

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво
№ 352-24ПР, серія ЧГ,
від 6 березня 2007 року
Розрахунковий рахунок: код 021125668
р/р 25223003000 в МФО 853592
(для Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Бойко О.Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О.В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Астаф'єв О.Г., докт. філол. наук, проф.,
Михед П.В., докт. філол. наук, проф.,
Онищенко Н.П., чл. Нац. спілки журн. України,
Самойленко Г.В., докт. філол. наук, проф.,
Стребкова І.О.

Макет та верстка – Іваницька О.І.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою
кімната 210
вул. Крапив'янського, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
ndu_diaspora@mail.ru

<http://ndu.edu.ua/index.php/pidrozdlly-2/vidannya-ukrajinskij-dim>